

Reykjavík, 30. júní 2019

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Nefnd um stofnun þjóðgarðs á miðhálandi Íslands
bt. Steinar Kaldal
101 Reykjavík

Efni: Umsögn Samorku um verkefni nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu – mörk þjóðgarðs og skipting landssvæða innan þjóðgarðsins í verndarflokka o.fl.

Inn á samráðsgáttinni er óskað eftir umsögn um hugmyndir nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu, mál nr. s-135/2019.

Þeir verkþættir sem nú eru til umfjöllunar hjá nefndinni eru:

- a) skilgreining á mörkum þjóðgarðs
- b) skipting landssvæða innan þjóðgarðsins í verndarflokka
- c) mögulegar aðkomuleiðir og þjónustumiðstöðvar

Í skjalinu er gerð tilraun til þess að fjalla um forsendur sem koma til skoðunar um við ákvörðun um mörk mögulegs þjóðgarðs og með hvaða hætti verndarflokkun verði háttáð, en þetta eru þau tvö atriði sem snúa að hagsmunum orkuframleiðenda, flutnings- og dreififyrirtækja.

Samkvæmt tillögu nefndarinnar verður öll ný orkuvinnsla og orkuflutningur á um það bil helmingi Íslands bönnuð og lög um verndar- og orkunýtingaráætlun nr. 48/2019 þar með að engu gerð. Þá er með engum hætti gert ráð fyrir að sú vinna sem nú er í gangi um [orkustefnu fyrir Ísland](#) get haft áhrif á tillögur nefndarinnar og þar með með hvaða hætti ætlunin er að mæta orkuþörf og orkuöryggi Íslands til framtíðar.

Engin tilraun er gerð til þess að ræða þær ólíku sviðsmyndir fyrir miðhálandisþjóðgarði eða görðum sem fjallað er um í skýrslunni „[Forsendur fyrir stofnun þjóðgarðs á miðhálandi Íslands – lokaskýrsla nefndar](#)“ frá 7. nóvember 2017 né þá verulegu hagsmuni sem felast í framtíðar nýtingu orkuauðlinda á þessu svæði og þörfinni fyrir flutningi á orku um svæðið og frá því.

Mjög sérstakt er að mörk þjóðgarðs virðast fyrst og fremst eiga að ráðast af eignarhaldi eða ráðstöfunarrétti ríkisins á landi, þ.e. þjóðlendum, en ekki sjálfstæðu mati á þörf fyrir friðun einstakra landsvæða á faglegum forsendum og þar með að tekið sé tillit til allra þeirra hagsmunum sem um ræðir og getið er um hér að ofan.

Nefndin virðist ganga út frá því að ekki þurfi að ljúka þeirri vinnu sem felst í greiningu á öllum virkjunarkostum og röðun þeirra samkvæmt rammaáætlun og þá bæði innan mögulegs miðhálandis þjóðgarðs og á svonefndum áhrifasvæði hans, sem getur í raun þýtt að svæðið sem um ræðir næði yfir mun meira en helming landsins. Hér þarf einnig að hafa í huga að [Orkustofnun](#) hefur bent á að verkefnisstjórn rammaáætlunar hefur enn ekki fengið nema [hluta virkjunarkosta](#) á svæðinu til sín til skoðunar. Þá hefur Alþingi ekki lokið afgreiðslu á tillögu um þriðja áfanga rammaáætlunar auk þess vinna verkefnisstjórnarinnar við þann áfanga hefur sætt harðri gagnrýni þar sem lagaskilyrðum við gerð hennar var ekki fullnægt.

Af tillögum nefndarinnar virðist mega ráða að gengið sé út frá því að styðjast verði við flokkunarkerfi Alþjóða náttúruverndarsamtakanna IUCN eingöngu, þótt jafnframt sé á það bent að önnur ríki eru alls ekki að gera það. Þannig er gerð tilraun til þess að láta núverandi virkjunarsvæði rúmast innan flokkunarinnar, þó auðsætt sé að það er ekki hægt.

Ljóst er að með engu mót er hægt að fallast á þá tillögu sem hér er lögð til grundvallar áframhaldandi vinnu nefndarinnar. Nefndin hlýtur að hafa þá skyldu að horfa heildstætt á hagsmuni landsins þegar ákveða á mörk mögulegs þjóðgarðs og með hvaða hætti skilgreina á ólíka möguleika til nýtingar landsgæða og auðlinda á mögulegu landsvæði sem undir garðinn væri lagt. Hér er einnig mikilvægt að minna á að sjálfbær nýting auðlinda getur farið mjög vel saman með markmiðum þjóðgarðs ef rétt er á málum haldið eins og dæmin sanna.

Það hlýtur því að liggja fyrir að samtal þarf að eiga sér stað milli miðhálandisnefndar og orkustefnunefndar hér að útandi og þá með þátttöku hagaðila í orkuframleiðslu og orkuflutningi. Annað er ótækt. Er mikilvægt að þegar verði gerð gangskör að koma á kynningarfundum milli aðila þar sem farið verði yfir með hvaða hætti vinnan verði samræmd. Einnig að tryggt sé að vinnu samkvæmt lögum um verndar- og orkunýtingaráætlunar sé lokið áður en ákvarðanir verði teknar um flokkun verndar og landnýtingar innan mögulegs miðhálandisþjóðgarðs.

Samorka er að sjálfsögðu til búin í þess samtal þegar í stað.

Um leið og SAMORKA þakkar þetta tækifæri til þess að koma að umsögn um málið, viljum við áréttta að fá að gera það áfram í ferli málsins fyrir nefndinni.

Að öðru leyti vísar SAMORKA til umsagna einstakra aðildarfyrirtækja.

Virðingarfyllst,

f.h. Samorku

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur